

Müsüriň gabrystanlygy

metbugat

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Müsüriň metbugat gabrystanlygy MÜSÜRIŇ METBUGAT GABRYSTANLYGY

Müsür metbugatynyň taryhy **Abbas Mahmyt Al-Akkad, Ybraýym Al-Mazini, Tawfik Diab, Muhammet El-Tabii, Mustafa we Aly Amin doganlar, Muhammet Hassanein Heikal, Ahmet Bahâ-Eldin, Salah Hafez, Anis Mansur** we başga-da birnäçe şahslar ýaly dürli gatlaklardan köp sanly belli žurnalistlerden doludy. Emma bugün we hususanam 2013-nji ýyldaky harby döwlet agdarlysygyndan, azatlyklaryň basyp ýatyrylyp, faşistik syýasatyň ýola goýulmagyndan bări gazet-žurnallar metbugat ugrundan habarsyz we žurnalistlik tejribesi pes şowakörlerden ýaňa hyň berýär. Olar döwletiň ýokary wezipeli işgärleriniň buýruklyny gyşarnyksyz ýerine ýetirmek we isleglerini aýtdyrmak üçin ulanýan hyzmatkärlerine öwrüldi. Başgaça aýdylanda, olar döwlet apparatynyň aklawjylygyny edýärler we metbugatyň meseleleri bilen işleri ýok.

Bu «aklawjylar» häkimiýetiň gözünde ýokary statusa eýe, çünkü olaryň hemmesi şol bir zady gaýtalaýar. Hatda metbugat serişdeleriniň uçdantutma barsy howpsuzlyk gullugynyň berýän taýyn adalgalaryny we tekstlerini ulanýar.

Howpsuzlyk gullugy redaksiýalary, hemra ýaýlymlaryny satyn aldy we DMC atly aýratyn teleýaýlym açdy. Bu ýaýlymda görünýänleriň hemmesi howpsuzlyk gullugynyň aýdýanlaryny gaýtalaýar we garşılyklaýyn ýa-da çapraz pikirlere ýer berenok.

Öñki prezident **Hüsni Mübäregiň** ýolbaşçylygynda hökümetiň daşardan görnüşini gowulandyrmak we döwleti demokratik prinsiplerden ýoreýän ýaly edip görkezmek üçin oppozisiýanyň pikirlerini beýan etmäge rugsat berildi, şeýlelikde ýurtda erkinlik bar ýaly edip görkezildi. Şol sanda başga ýurtlaryň özi barada näme pikir edýändigi hökümetiň piňine-de däl. Çünkü

ol syýasy yslamy, hususanam Günbatar dünýäsini ynjalykdan gaçyran we Ysraýylyň barlygyna howp abandyran «Musulman doganlar» guramasyny ýok edendigi üçin ABŞ-dyr Günbataryň goldawyny alýar.

«**Gresham**» kanuny söwda dolanşygynda bikanun walýutanyň kanuny walýutadan ozdurandygyny aýdýar. Häzir Müsürde bolup geçýänler şundan ybarat. «Aklawjylar», has takygy hakynatutma talabanlar häzir metbugatyň parlak ýyldyzlaryna öwrüldi, beýleki bir tarapdan köplenç sessiz galmagy ýeglän, kärinden el çeken ýada göçüp giden ussat žurnalistleri indeýän ýok. Bu ýagdaý metbugat üçin ölüm howly zarbadyr we metbugat şumat ebedilik dynchanasyna göç etdi.

Teleýaýlymlar aýdymçylaryň, tansçylaryň howpsuzlyk gullugyndan alýan görkezmelerini halkyň dykgatyna ýetirmek üçin biri-birleri bilen ýaryşýan gijeki meýlishanasyna döndi. Hemmesi gezekli-gezegine hökümeti şat etmek we has köp baýrak almak üçin hökümeti wasp edýän aýdymalary aýdyp, tans edýär.

Gynansk-da, bu bir kowcum kezzaplar topary biziň Müsürimiziň metbugatynyň häzirki ýagdaýyndan habar berýär.

50-60-njy ýyllaryň häzirem dowam edýän we fossilleşen hökümeti bilen ýüzbe-ýüz bolup galdyk. Hökümet açık asmanyň bardygynadan we dünýäni kiçijik oba öwren uly aragatnaşyk öwrülişiginiň bolup geçendiginden bihabar galana meñzeýär. Häzir maglumat paýlaşma erkinligi hemmelere elýeterli. Indi hiç zady bukmak ýa-da senzuralamak mümkün däl, emma faşistik hökümetler galyň diwarlaryň aňyrsynda goranýandyrys we hiç kimsäniň özleri barada ýa-da şol galyň diwarlaryň aňyrsynda nämeleriň bolup geçýändigini bilmeýändir öýdýärler. Ýone olaryň bular ýaly ýaşyrynylygyň möwritiniň bireýýäm geçendiginden habarlary ýok.

Sisi birnäçe gezek **Jemal Abdynasyryň** barlygynyň metbugat üçin ullakan bagtdygyny we agdarlyşyk geçirgen gündünden bäri metbugat serişdeleriniň Abdynasyryň 1952-nji ýylда guran Döwlet ýolbaşylyk ministrliginiň ýörän syýasy ugrundan ýoreýändigini aýtdy. Sisi bir gezek “Menden başga hiç kimi dinläýmäň!” diýipdi. Ol bize soňky alty ýyl bäri diňe aýdym-saz diňläp wagtymzy geçirdäýjek we howpsuzlyk gullugynyň taýýarlaýan nutuklaryny okadyp oñduraýjak bolýar. Munuň

šeýledigini bir habarçynyň teleýaýlymda gönü efirde çykyş edip durka, tekstiň ahyryndaky «Samsung abzalyndan ugradyldy» sözünü okamagy-da aýdyň subut edýär.

Bu boluş **«tüýdükçilikden»** başga zady aňladanok. Metbugatyň beýnisini ýok etdiler.

Bu sistemadan azaşanlar barada aýdanda bolsa, iň bir ownuk tapawut bilen, hökümetiň aýdanyndan çykmaýandygyna garamazdan, olar barada ýalan-ýaşryk habarlar ýaýradylma howpuna we «Musulman doganlar» guramasynyň agzasy bolma ýaly aýyplamalara sezewar bolma hem-de türmä girme ähtimallygy bar. Käbir hristianlaram bu aýyplamalardan aman sypanok. Ýakynda ABŞ-nyň ilçihanasyna degişli liberal **«Mada Masr»** internet saýty-da bu aýyplamalara uçrady. Habaryň merkeziniň karargähine operasiýa geçirilen we žurnalistler tussag astyna alynan badyna ilçihananyň ara girmegi bilen birnäçe sagatdan soň žurnalistleri goýbermeli boldy. Şol sanda birnäçe ýyl bări gözenegiň aňyrsynda ýatan onlarça žurnalistiň bardygyny-da aýtmak gerek. Olar hiç kime boýun egmändikleri we ilçihanalara tabyn bolmandyklary üçin zeýli zyndanlarda çüýremeli boldylar. Mahlasy, metbugat doly öldürildi we žurnalistlere teselli bolup biljek hiç zat ýok.

Amira Abo EL-FETOUH.

«Middle East Monitor», 29.12.2019 ý. Publisistika